

ΟΙ ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Γεώργιος Κουκουλές*

Το πρόβλημα του επαναπροσδιορισμού του ρόλου των συνδικάτων στις πρώην κομμουνιστικές χώρες είναι ένα από τα βασικότερα που έχει να αντιμετωπίσει η κοινωνία των πολιτών.

Η κατάργηση του κεντρικά ελεγχόμενου οικονομικού σχεδιασμού και οι συνακόλουθες οικονομικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες εισάγουν θεσμούς της οικονομίας της αγοράς (φιλελευθεροποίηση του ελέγχου των τιμών, προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων, απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων, ξένες επενδύσεις κ.λ.π.) είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του κοινωνικού κόστους αυτών των νεωτερισμών.

Μέσα στα νέα αυτά οικονομικά πλαίσια αναδύεται και η ανάγκη της ύπαρξης και λειτουργίας ενός συνδικαλιστικού κινήματος το οποίο για να είναι αποτελεσματικό, θα πρέπει να προσαρμοστεί στις νέες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες οι οποίες, αν και μεταβάλλονται γρήγορα, εξακολουθούν να φέρουν τα βάρη του παρελθόντος.

Η παρούσα κατάσταση του συνδικαλιστικού κινήματος σε αυτές τις χώρες και κάνοντας αφαίρεση μιας σειράς αντιθέσεων, παρουσιάζεται ως εξής:

- α) *Συνδικαλιστικές δομές:* Πληθώρα οργανώσεων οι οποίες μπορούν να ενταχθούν στις εξής κατηγορίες: αντικομμουνιστικά / εθνικιστικά συνδικάτα, πρώην κομμουνιστικά συνδικάτα που απέκτησαν μη κομμουνιστικές διοικήσεις μετά το 1989, τα κομμουνιστικά συνδικάτα τα οποία έχουν «μεταρρυθμιστεί» και τα κομμουνιστικά συνδικάτα.
- β) *Διεθνείς εντάξεις:* Διεθνής Συνομοσπονδία των Ελευθέρων Συνδικάτων, Παγκόσμια Ομοσπονδία Εργασίας, Επαγγελματικές Γραμματείες. Παραμένουν απομονωμένα τα ρωσικά συνδικάτα για λόγους όχι πολιτικοοικονομικούς αλλά τακτικούς: λόγω του όγκου τους υπάρχει κίνδυνος διατάραξης του συσχετισμού δυνάμεων.
- γ) *Εσωτερική οργάνωση:* συνύπαρξη γενικών συνδικάτων, βιομηχανικών συνδικάτων, ομοιοεπαγγελματικών και επιχειρησιακών. Οι ηγεσίες αυτών των οργανώσεων σπάνια προέρχονται από την κοινωνική κατηγορία που εκπροσωπούν - συνέβαινε και στο παρελθόν.
- δ) *Συλλογικές διαπραγματεύσεις:* Διάκριση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, υψηλή συνδικαλιστική πυκνότητα.

---

* Αναπληρωτής Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου.

ε) *Απεργίες*: Μολονότι οι αιτίες και οι μέθοδοι ποικίλουν η επίδραση τους στις πολιτικές εξελίξεις είναι πολύ πιο σημαντικά από ότι στις δυτικές χώρες. Μεσοπρόθεσμα οι απεργίες θα αποτελέσουν στοιχείο του διαλόγου και θα αποδυναμωθεί, ίσως, η ανατρεπτική δυναμική τους.

στ) *Πολιτικός ρόλος των συνδικάτων*: Στις πρώην κομμουνιστικές χώρες τα συνδικάτα αποτελούν σημαντικές κοινωνικές οργανώσεις που θα συμβάλλουν στη δημιουργία της μετα-κομμουνιστικής κοινωνίας εφόσον η πολιτική τους ανταποκρίνεται στα αιτήματα της εργατικής βάσης τους. Σε κάθε όμως περίπτωση τα συνδικάτα είτε είναι κομμουνιστικά είτε είναι αντικομμουνιστικά έχουν κάθε συμφέρον να χρησιμοποιούν τους πολιτικούς τους δεσμούς.

Συμπερασματικά, τα συνδικάτα στο μετακομμουνιστικό κόσμο είναι ιδεολογικά διχασμένα, δεν έχουν τη δυνατότητα άμεσης και αποτελεσματικής παρέμβασης στο κοινωνικό γίνεσθαι και δεν έχουν πολιτικό πρόγραμμα. Αυτή η κρίση η οποία συνδέεται με τη μετάβαση από ένα σύστημα σε ένα άλλο θα ενταθεί λόγω της διεθνοποίησης των αγορών, των αλλαγών στην οργάνωση της παραγωγής και της κρίσης του συστήματος της αντιπροσώπευσης και μέσω αυτών των φαινομένων, θα γίνει και η σύνδεση με την κρίση που μαστίζει τα συνδικαλιστικά κινήματα των μητροπόλεων του καπιταλισμού.